

Joseph E. Stiglitz: Το τίμημα της ανισότητας

Του **Θανάση Βασιλείου**, Καθημερινή, 2.12.12

Η νέα ανισότητα κατά τον νομπελίστα Τζόζεφ Στίγκλιτς

Joseph E. Stiglitz

Το τίμημα της ανισότητας

Μετάφραση: Νίκος Ρούσσος,

Εκδ. Παπαδόπουλος, 2012, σελ. 492

Όταν κανείς δεν είναι υπόλογος για την παγκόσμια καταιγίδα που ξέσπασε μετά το 2008 και κανείς δεν μπορεί να κατηγορηθεί για όσα ακολούθησαν, τότε σημαίνει ότι το πρόβλημα βρίσκεται εντός του οικονομικού και πολιτικού συστήματος. Και τα δύο διαμορφώνουν και διαμορφώνονται από κοινωνικές δυνάμεις -ήθη και θεσμούς- που συμβάλλουν στην ενίσχυση της ανισότητας... Στο «Τίμημα της ανισότητας» ο Stiglitz, νομπελίστας οικονομολόγος του Κολούμπια, μιλώντας για το 1% που ευνοείται εις βάρος του 99%, δεν μιλάει μόνον για τις ΗΠΑ, αλλά για οικονομίες που χάνουν το μέλλον τους. Μιλάει για την ανησυχητική εικόνα της Ευρώπης, για την Ελλάδα... για ακρωτηριασμένες δημοκρατίες και συστήματα ευαίσθητα στα οικονομικά συμφέροντα. Σε αυτά, η διόγκωση της οικονομικής ανισότητας επιτείνει την ανισορροπία της πολιτικής ισχύος, στο πλαίσιο μιας φαύλης διαπλοκής μεταξύ πολιτικής και οικονομικών συμφερόντων. Δεν πρόκειται για μια θεωρητικο-πολιτική βάση φθόνου ως προς τα δικαίως αποκτηθέντα μυθώδη εισοδήματα του 1%. Η αντίρρησή του Stiglitz έγκειται στον συνολικότερο τρόπο με τον οποίο οι μακροοικονομικές πολιτικές, κυρίως η νομισματική, αντανακλούν συμφέροντα και ιδεολογίες αυτών που βρίσκονται στην κορυφή. Αποδεικνύει ότι μεγάλο μέρος των εισοδημάτων του 1% απέχει από το κυρίαρχο δόγμα της «θεωρίας της οριακής παραγωγικότητας» και ότι οι αποδέκτες των υψηλών εισοδημάτων «ζουν έξω από τον νόμο της προσφοράς και της ζήτησης» – κάτι με το οποίο συμφωνεί ο έτερος νομπελίστας Πολ Κρούγκμαν στο «Τέλος στην ύφεση τώρα» (Πόλις, 2012).

Στις ΗΠΑ το βιβλίο θεωρήθηκε ολοκληρωμένο αντεπιχείρημα τόσο στον νεοφιλελευθερισμό και τις laissez-faire θεωρίες (New York Times), αλλά και απάντηση στους οικονομολόγους και πολιτικούς που υποστηρίζουν την άποψη ότι κάνοντας τους πλούσιους ακόμα πλουσιότερους δίνοντας χρήμα στην κορυφή, θα επέλθει ανάπτυξη και, άρα, διάχυση του οφέλους προς τα κάτω (trickle down economics). Ο Stiglitz επιτίθεται στους ικανοποιημένους με την αποφυγή της «πλήρους κατάρρευσης» που αφηγούνται το ζοφερό παρόν σαν αποτέλεσμα της φαινομενικά ασταμάτητης εξέλιξης της αρρυθμιστής παγκοσμιοποίησης και της κατίσχυσης ενός «αξιοκρατικού» ανταγωνισμού.

Η μετατόπιση των όρων της συζήτησης γίνεται εδώ με μέλημα την πολιτική της αποδοτικότητας και του δικαίου. Ο Stiglitz υποστηρίζει ότι οι κοινωνίες που χαρακτηρίζονται από γενικευμένη ανισότητα δεν λειτουργούν αποδοτικά και οι οικονομίες τους, σε βάθος χρόνου, δεν είναι σταθερές ούτε βιώσιμες. Όταν μια ομάδα συμφερόντων κατέχει μεγάλη ισχύ και επιβάλλει πολιτικές που ευνοούν την προσοδοθηρία της, τότε το τίμημα το πληρώνουν οι μεσαίοι και, κυρίως, όσοι βρίσκονται στον πάτο. Βαρύ τίμημα, όμως, πληρώνουν ολόκληρη η κοινωνία και η δημοκρατία.

Η απληστία κάποιων

«Οι ανά τον κόσμο κυβερνήσεις δεν αντιμετωπίζουν βασικά οικονομικά προβλήματα, συμπεριλαμβανομένης της επίπονης ανεργίας. Και, παρά τα βαρύγδουπα περί του αντιθέτου, καθώς οι οικουμενικές αξίες του δικαίου θυσιάζονται στην απληστία κάποιων λίγων που εισέπραξαν υπερμεγέθεις αμοιβές για υπερμεγέθεις ζημιές που προξένησαν, το αίσθημα της αδικίας, μετατρέπεται σε αίσθημα προδοσίας». Ανάμεσα στους διαφωνούντες που εξεγείρονται, λέει ο Stiglitz, είναι και άνεργοι νέοι σε όλο τον κόσμο (πάνω από 50% στην Ελλάδα, σχεδόν 50% στην Ισπανία, 18% στις ΗΠΑ κ. λπ.) που είχαν μελετήσει σκληρά, που «τήρησαν τους κανόνες του παιχνιδιού».

Ο Stiglitz, με μακροσκοπική ματιά στον σκληρό κόσμο των στρεβλώσεων, επιμένει ότι «η μείωση της ανισότητας και η βιώσιμη οικονομική ανάπτυξη αποτελούν πλευρές του ίδιου νομίσματος». Διανοητική μάχη που υποδεικνύει αποπαγιδευμένες πολιτικές, απελευθερωμένες από τη ρυθμιστική (regulatory) και στη γνωστική αιχμαλωσία (cognitive capture). Νότες ελπίδας και, συνάμα, απελπισίας.

<http://politicalreviewgr.blogspot.gr/2012/12/joseph-e-stiglitz.html>